

BEANTWOORDING SCHRIFTELIJKE RAADSVRAGEN 2025, NUMMER 11

Datum	11 maart 2025
Van	College B&W
Behandeld door	B. Maring
E-mailadres	b.maring@utrecht.nl
Kenmerk	30180782
Beleidsveld	Openbare Orde en Veiligheid

Geachte leden van de raad,

Hierbij ontvangt u de beantwoording van de schriftelijke raadsragen jaargang 2025 nummer 11 van Ruud Maas (VOLT), mede namens Tess Meerding (VVD) en Bert van Steeg (CDA) van 29 januari 2025 over 'Is Utrecht al een veerkrachtige en weerbare samenleving?'

De gestelde vragen zijn onderaan bijgevoegd.

Vooraf

In de 2e kamerbrief van 6 december j.l. wordt onder andere gesteld: "Voor het eerst in lange tijd is het reëel dat Nederland via de collectieve verdedigingsclausule in het NAVO-verdrag ("artikel 5") direct betrokken raakt bij een grootschalig gewapend conflict. Dit blijkt onder andere uit het bijgevoegde dreigingsbeeld van de MIVD en AIVD."

De kamerbrief roept op tot een weerbare samenleving. "Het is een maatschappij waarin overheid, publieke en private partners, maatschappelijke organisaties, kennisinstellingen en inwoners zoveel mogelijk voorbereid zijn op maatschappelijke ontwrichting en het vermogen hebben deze te weerstaan, op te vangen en ervan te herstellen. Niet alleen bij hybride aanvallen of een militair conflict, maar ook bij andere crises, zoals grootschalige overstromingen, een pandemie of langdurige uitval van vitale processen."

Verder weegt mee dat de overheid bij een oorlogsdreiging of een daadwerkelijk conflict, niet in staat zal zijn om alles op te lossen. Daarom moet de samenleving als geheel meer doordrongen raken van het belang van zelf- en samenredzaamheid, zodat individuen en gemeenschappen beter voorbereid zijn op mogelijke crises. Hier ligt ook een belangrijke rol voor gemeenten en veiligheidsregio's om de kracht van burgers en organisaties te verbinden aan de weerbaarheidsopgave."

In het [webinar van de VRU van maandagavond 13 januari](#) wordt gesproken over 7 basisvereisten, bekend van de NAVO, voor een veerkrachtige en weerbare regio en 5 maatschappelijke behoeftes.

Vraag 1

Wat betekent deze weerbaarheidsopgave voor de Utrechtse burgers? In hoeverre is het college al voorbereid op deze weerbaarheidsopgave?

Antwoord 1

Wij zijn ons zeer bewust van het feit dat de internationale veiligheidssituatie de afgelopen jaren sterk verslechterd is. We hebben te maken met een toenemende zorg over hybride en geopolitieke dreiging en dreigende handelsconflicten. Daarnaast hebben we te maken met mogelijke risico's door overbelasting van het stroomnet. Deze ontwikkelingen raken ons als land en ook als stad Utrecht en maken het noodzakelijk om te investeren in de veerkracht en weerbaarheid van de Utrechtse samenleving. Dit kan namelijk het verschil maken tussen een tijdelijke verstoring met beperkte gevolgen en een langdurige periode van maatschappelijke ontwrichting.

Zeer recent heeft de minister van Justitie en Veiligheid in de media aangegeven dat hij toe wil naar een samenleving die zich even kan redden zonder dat de centrale overheid daar alles aan doet, bijvoorbeeld omdat ze andere prioriteiten heeft. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de krijgsmacht die door inzet op andere prioriteiten slechts beperkt ingezet kan worden voor humanitaire ondersteuning. Deze tijdelijke zelfredzaamheid zal ook gevolgen gaan hebben voor de gemeenten en de regio's en dus ook de bewoners van de gemeente Utrecht.

Als college en gemeente Utrecht kunnen we hier niet lichtzinnig over denken. We hebben daarom al jaren beleid om deze dreigingen tijdig te identificeren, te vertalen naar risico's en benodigde maatregelen te nemen.

Dit is een continue proces dat zijn uitdagingen kent in tijdigheid en compleetheid van maatregelen gezien de complexiteit en veranderlijkheid van dreigingen en wettelijke kaders van maatregelen. Daarom zijn we samen met de VNG ook in gesprek met het Rijk over de wijze waarop het lokale, regionale en landelijke niveau elkaar kunnen versterken. Verder stond tijdens de collegeretraite in september vorig jaar dit thema dan ook nadrukkelijk op de agenda en hebben we met onder andere Defensie en de NCTV gesproken over hetgeen ons als land bedreigd, wat de gevolgen hiervan kunnen zijn voor Utrecht en welke opgave dit met zich meebrengt. Eind deze maand zullen we als college hier ook weer verder over spreken.

Daarnaast hebben we de afgelopen jaren ook al stappen gezet in de samenwerking met onze belangrijke partners in de stad. We hebben een handreiking ontwikkeld gericht op het versterken van veerkracht, er is veel geïnvesteerd in het creëren van bewustwording, we hebben een stedelijk veiligheidsnetwerk opgericht, scenario's uitgewerkt en beoefend, communicatieproducten opgesteld en we ontwikkelen samen met de Veiligheidsregio Utrecht een blauwdruk van zogenaamde noodhulpunten. We realiseren ons echter ook dat de situatie snel ernstiger is geworden en dat we vele partijen, waaronder burgers en bedrijven, nodig hebben om weerbaar en veerkrachtig te kunnen zijn tegen de huidige dreiging.

Vraag 2

Hoe gaat het college in Utrecht uitvoering geven aan de opdracht burgers en organisaties te verbinden aan de weerbaarheidsopgave?

Antwoord 2

Mensen en organisaties kunnen pas weerbaar en veerkrachtig zijn als zij zich bewust zijn van wat hen bedreigt, als ze weten hoe ze zich hierop kunnen voorbereiden en als ze weten wat ze moeten doen als het zover is. We hebben dan ook geïnvesteerd in de contacten en samenwerking met publieke en private partners in de stad en met hen gesprekken gevoerd over de dreiging en hoe we ons daarop kunnen voorbereiden. Ook is het stedelijke veiligheidsnetwerk opgezet. Hierin zitten grote partijen en organisaties uit de stad die een belangrijk rol vervullen in het functioneren van het dagelijks leven in de stad. Met hen maken we afspraken over hoe we elkaar snel vinden ter voorbereiding op of tijdens

een crisis, welke handelingsperspectieven er zijn en hoe we met elkaar kunnen bijdragen aan het blijven functioneren van de stad tijdens een crisis.

Dit jaar zetten we in op communicatiecampagnes. Samen met de VRU sluiten we aan op de landelijke Denk vooruit campagne door de landelijke boodschap te vertalen naar een regionale/lokale boodschap en handelingsperspectief. Verder starten we samen met de VRU een pilot in Overvecht, gericht op de kwetsbare en minder zelfredzame doelgroep. Vorig jaar heeft hier een onderzoek plaatsgevonden naar het veiligheidsgevoel van mensen en wat zij van de overheid verwachten. Met de resultaten van dit onderzoek willen we ook investeren in de weerbaarheid en veerkracht van deze doelgroep met als doel dit ook op andere plekken in de stad te kunnen realiseren.

Vraag 3

Wat kunnen wij in dit kader ook bijdragen aan de activiteiten binnen de VRU, zeker ook gezien het beperkte budget?

Antwoord 3

In Utrecht zijn we de afgelopen jaren voorloper geweest op het dossier maatschappelijke veerkracht en weerbaarheid, onder andere door het ontwikkelen van een handreiking, het uitwerken en beoefenen van scenario's en het opzetten van het veiligheidsnetwerk. Hierin hebben we altijd nauw samengewerkt met de VRU. Sinds vorig jaar heeft het thema veerkracht meer (landelijke) aandacht gekregen en hebben veiligheidsregio's ook de opdracht gekregen vanuit het Rijk om de weerbaarheid en veerkracht te versterken. Inmiddels is de opdracht nog urgenter geworden. Voor deze opgave is de VRU afhankelijk van gemeenten, o.a. als het gaat om communicatie naar inwoners, het bouwen van sterke lokale netwerken, het inventariseren en uitwerken van noodhulpunten, etc. We werken dan ook nauw samen. Daarbij zien we zoals u al aangeeft dat we voor deze extra opgave wel tegen grenzen aanlopen, zowel qua capaciteit als middelen.

Vraag 4

In een artikel in NRC van 18 dec j.l.: [Onderzoekers: de Russische sabotage schuift op naar het Westen, ook richting Nederland - NRC](#) worden talloze voorbeelden van lokale sabotage genoemd, waaronder brandstichting in Warschau, knoeien met drinkwater in Keulen en de doodskisten bij de Eiffeltoren. Dit vraagt om een visie in de stad rondom mogelijke inmenging of dreiging van buiten. Heeft Utrecht hier een visie en of beleid op, zo ja hoe luidt dat dan?

Antwoord 4

Wij zijn ons bewust van de benoemde dreigingen, die t ook in onze stad kunnen plaatsvinden. Ook op het gebied van beveiliging van de gemeentelijke systemen zoals cyberbeveiliging en fysieke beveiliging zijn we alert om dreigingen te vertalen naar concrete maatregelen. We kunnen deze dreigingen als stad echter niet alleen aanpakken en voor een groot deel ligt het ook niet in onze invloedssfeer. Om die reden werken we nauw samen met inlichtingendiensten en het Rijk. Dit heeft onder andere geleid tot een plan van aanpak met betrekking tot desinformatie rondom verkiezingen, structurele afstemming met de G5 en de NCTV over ongewenste inmenging door buitenlandse overheden en maatregelen bij signalen vanuit gemeenschappen over (mogelijke) buitenlandse inmenging (bijvoorbeeld bij demonstraties, waar mensen drempels ervaren om te demonstreren uit vrees dat zij bij deze demonstraties worden vastgelegd door een buitenlands regime). Ook werken we aan bewustwording rondom digitale statelijke dreiging (zie ook beantwoording vraag 5).

Vraag 5

Welke concrete maatregelen voor het bestrijden van cyber-inmenging in lokale activiteiten, lokale nutsvoorzieningen, grote winkels of andere voorzieningen zijn er in Utrecht getroffen?

Antwoord 5

Als gemeente nemen we de benodigde maatregelen om cyberdreigingen te ondervangen. De gemeente heeft geen inzage in concrete maatregelen die ondernemingen of nutsvoorzieningen nemen ter bescherming van hun eigen organisatie. Uit navraag bij onze vitale partners blijkt dat zij allemaal maatregelen nemen rondom cyberveiligheid en cyberinmenging. Een aantal van hen worden hiertoe ook via regelgeving door het Rijk verplicht. Vanwege de gevoeligheid rondom dit onderwerp kunnen zij niet in detail treden over concrete maatregelen.

Op 11 februari jl. heeft een bijeenkomst met het stedelijk veiligheidsnetwerk over de risico's van cyberverstoringen door statelijke actoren plaatsgevonden. De NCSC was één van de sprekers tijdens deze bijeenkomst. In een vervolgbijeenkomst, over een paar maanden, gaan we proberen tot aanvullende afspraken te komen over het handelen bij dit type dreiging of verstoringen.

Zoals beschreven in het [Uitvoeringsprogramma Vergroten digitale weerbaarheid](#), dat vorig jaar aan uw raad is verzonden, zetten we ons in om Utrechtse bewoners en ondernemers en organisaties digitaal weerbaar te maken. Dat doen we onder andere door bewoners, organisaties en ondernemers voor te lichten en te wijzen op het belang van digitale hygiëne en het inzetten op kennis- en informatie-uitwisseling binnen het de Utrechtse community voor cyberweerbaarheid. Verder werken we aan de weerbaarheid van de stad tegen onder andere cyberinmenging.

Vraag 6

Utrecht is een belangrijk logistiek knooppunt, zowel voor transport over de weg als over het spoor. Welke voorzorgsmaatregelen worden hiervoor getroffen, gaan burgers hier iets van merken en zo ja hoe dan?

Antwoord 6

Zowel Rijkswaterstaat, ProRail als NS dragen bij aan de uitwerking van de landelijke weerbaarheidsopgave zoals beschreven in de hierboven genoemde Kamerbrief. Deze bestaat uit twee sporen, te weten maatschappelijke weerbaarheid en militaire paraatheid. De spoorsector geeft aan dat continuïteit en weerbaarheid zowel landelijk als regionaal een continue proces is bij de uitwerking van scenario's en dat dit ook regelmatig getraind wordt. De ervaring leert dat reizigers hier weinig van merken. Verder geldt dat op Utrecht Centraal specifieke veiligheids- en antiterrorisme maatregelen zijn genomen. Het betreft operationele, organisatorische en fysieke maatregelen die zijn geïmplementeerd zonder dat reizigers hier iets van merken. Indien er echter sprake is van een (concrete) dreiging gericht op het station Utrecht Centraal dan zullen reizigers de genomen zichtbare maatregelen, zoals extra bewapende politiemensen, duidelijk zien. Tevens zijn wij in gesprek met Defensie over militaire objecten in onze stad en de logistieke opgave rondom deze objecten in geval van verdere toename van de (hybride) oorlogsdreiging.

Vraag 7

In hoeverre zijn deze basisvereisten al in Utrecht geïmplementeerd?

Antwoord 7

Op dit moment zijn de basisvereisten beperkt geïmplementeerd. De komende tijd zetten we meer vaart achter het maken van een vertaling van de Kamerbrief waarbij we onderscheid maken tussen de nationale en de lokale weerbaarheidsopgave. Zie ook het antwoord op vraag 1. Hierbij kijken we ook naar de 7 basisvereisten die de NAVO aan elke NAVO-lidstaat stelt. Daarin staan we ook voor uitdagingen. Zo zijn onze huidige (crisis)plannen geënt op kortdurende verstoringen met beperkte impact in plaats van langdurige verstoringen waarin we nu moeten voorzien, ons energienetwerk staat onder druk door netcongestie en er is sprake van een huisvestingsproblematiek waardoor de opvang en huisvesting van grootschalige groepen vluchtelingen bemoeilijkt wordt. De komende periode zullen wij flinke inzet plegen om verder gaan met deze opgave.

Vraag 8

Zijn er noodplannen, en zo ja wanneer zijn deze voor het laatst geëvalueerd?

Antwoord 8

Naast algemene crisisplannen waarin de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de (regionale) crisisorganisatie zijn opgenomen zijn er ook crisisplannen ontwikkeld voor specifieke crisistypen, zoals stroomuitval, overstroming, ongeval gevaarlijke stoffen, etc. Deze crisisplannen vormen de basis van trainingen en oefeningen en op basis van evaluaties en opgedane leerpunten worden de plannen voortdurend geactualiseerd en up-to-date gehouden. We hebben in onze voorbereiding op maatschappelijke ontwrichting en bevorderen veerkracht echter ook gezien dat de crisisplannen met name geschreven zijn voor professionals maar geen of onvoldoende handelingsperspectieven voor mensen en bedrijven bieden. Daarom hebben we de hiervoor genoemde handreiking ontwikkelt met aandachtspunten en eerste acties voor de gemeentelijke crisisorganisatie als maatschappelijke ontwrichting dreigt. Ook via de veiligheidsnetwerken en de communicatiecampagne die we voor dit jaar voorbereiden willen we meer voorzien in dit handelingsperspectief. Verder zien we dat huidige crisisplannen veelal betrekking hebben op kortdurende en lokale incidenten en niet op langdurige en grootschalige incidenten die kunnen leiden tot maatschappelijke ontwrichting. We zijn met de VRU bezig met een herijking van deze plannen en werken aan concrete voorstellen om de veerkracht en weerbaarheid te bevorderen.

Vraag 9

In hoeverre wordt er geleerd of zelfs samengewerkt met andere Europese regio's waar dit al heeft plaats gevonden?

Antwoord 9

In het buitenland opgedane ervaringen in de breedte vinden hun weg naar Nederland via een groot aantal kanalen, bijvoorbeeld via rijksbrede analyses en beleid, wetenschap en het Nationaal Instituut Publieke Veiligheid (NIPV). Een belangrijk voorbeeld in dit perspectief zijn met name de Scandinavische landen. Verder heeft de burgemeester in haar rol als voorzitter van de VRU en de VNG een belangrijke rol in het samenwerkingsverband van de VNG met Oekraïense gemeenten. De lessen die dit opleveren gebruiken we ook binnen (de regio) Utrecht, bijvoorbeeld op het gebied van het inrichten van zogenaamde noodhulpunten.

Vraag 10

Wat is hierbij de rol van de raad? Is het mogelijk om, indien nodig vertrouwelijk, wellicht deels vertrouwelijk of gewoon openbaar, hierover nader ingelicht te worden?

Antwoord 10

We hebben als gemeente Utrecht de eerste stappen gezet richting een weerbare en veerkrachtige samenleving en organisatie. De weerbaarheidsopgave waar we momenteel voor staan is echter groter dan waar we op dit moment op voorbereid zijn.

Echter de effecten van hetgeen ons bedreigt zullen voelbaar zijn in de hele Utrechtse samenleving en zal vele sectoren raken indien de dreiging zich daadwerkelijk manifesteert. Zoals ook toegezegd in de commissie VBF van 13 februari, zijn wij bereid om samen met de VRU een bijeenkomst te organiseren om u nader in te lichten.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,

Schriftelijke vragen:	Is Utrecht al een veerkrachtige en weerbare samenleving?
Datum indiening vraag:	29 januari 2025

Gesteld door:
1. Ruud Maas, Volt 2. Tess Meering, VVD 3. Bert van Steeg, CDA

In de 2^e kamerbrief van 6 december j.l. wordt onder andere gesteld: “Voor het eerst in lange tijd is het reëel dat Nederland via de collectieve verdedigingsclausule in het NAVO-verdrag (“artikel 5”) direct betrokken raakt bij een grootschalig gewapend conflict. Dit blijkt onder andere uit het bijgevoegde dreigingsbeeld van de MIVD en AIVD.”

De kamerbrief roept op tot een weerbare samenleving. “Het is een maatschappij waarin overheid, publieke en private partners, maatschappelijke organisaties, kennisinstellingen en inwoners zoveel mogelijk voorbereid zijn op maatschappelijke ontwrichting en het vermogen hebben deze te weerstaan, op te vangen en ervan te herstellen. Niet alleen bij hybride aanvallen of een militair conflict, maar ook bij andere crises, zoals grootschalige overstromingen, een pandemie of langdurige uitval van vitale processen.”

Verder weegt mee dat de overheid bij een oorlogsdreiging of een daadwerkelijk conflict, niet in staat zal zijn om alles op te lossen. Daarom moet de samenleving als geheel meer doordrongen raken van het belang van zelf- en samenredzaamheid, zodat individuen en gemeenschappen beter voorbereid zijn op mogelijke crises. Hier ligt ook een belangrijke rol voor gemeenten en veiligheidsregio's om de kracht van burgers en organisaties te verbinden aan de weerbaarheidsopgave.”

In het webinar van de VRU van maandagavond 13 januari

(<https://kaswoerden.webinargeek.com/watch/replay/4164990/33534b9effe4382fcbca644272722d0f/>)

wordt gesproken over 7 basisvereisten, bekend van de NAVO, voor een veerkrachtige en weerbare regio en 5 maatschappelijke behoeftes.

Dit brengt Volt tot de volgende vragen:

1. Wat betekent deze weerbaarheidsopgave voor de Utrechtse burgers? In hoeverre is het college al voorbereid op deze weerbaarheidsopgave?
2. Hoe gaat het college in Utrecht uitvoering geven aan de opdracht burgers en organisaties te verbinden aan de weerbaarheidsopgave?
3. Wat kunnen wij in dit kader ook bijdragen aan de activiteiten binnen de VRU, zeker ook gezien het beperkte budget?
4. In een artikel in NRC van 18 dec jl.: [Onderzoekers: de Russische sabotage schuift op naar het Westen, ook richting Nederland - NRC](#) worden talloze voorbeelden van lokale sabotage genoemd, waaronder brandstichting in Warschau, knoeien met drinkwater in Keulen en de doodskisten bij de Eiffeltoren. Dit vraagt om een visie in de stad rondom mogelijke inmenging of

dreiging van buiten. Heeft Utrecht hier een visie en of beleid op, zo ja hoe luidt dat dan?

5. Welke concrete maatregelen voor het bestrijden van cyber-inmenging in lokale activiteiten, lokale nutsvoorzieningen, grote winkels of andere voorzieningen zijn er in Utrecht getroffen?
6. Utrecht is een belangrijk logistiek knooppunt, zowel voor transport over de weg als over het spoor. Welke voorzorgsmaatregelen worden hiervoor getroffen, gaan burgers hier iets van merken en zo ja hoe dan?
7. In hoeverre zijn deze basisvereisten al in Utrecht geïmplementeerd?
8. Zijn er noodplannen, en zo ja wanneer zijn deze voor het laatst geëvalueerd?
9. In hoeverre wordt er geleerd of zelfs samengewerkt met andere Europese regio's waar dit al heeft plaats gevonden?
10. Wat is hierbij de rol van de raad? Is het mogelijk om, indien nodig vertrouwelijk, wellicht deels vertrouwelijk of gewoon openbaar, hierover nader ingelicht te worden?

De beantwoording van deze vragen agenderen we graag in VBF.